

NEDEJ SE PŘEMOCI ZLEM

Kázání ze soboty 23.1.2016 – br. Michal Balcar

Ř 12,16-21

Úvod

V minulém týdnu jsem se setkal se dvěma studentkami pedagogické fakulty. Vyhledaly mne, protože je zajímalo, jaký je vztah mezi křesťanstvím a reinkarnací. Chvíli jsme si o tom povídali a ještě než odešly, zeptal jsem se, zda je nezajímá něco dalšího. "Jak by měl vlastně křesťan žít?" zeptala se jedna. "Hlavně tak, aby byl jeho život plný lásky, protože láska je smyslem křesťanství." Moje odpověď byla samozřejmě správná, alespoň v teoretické rovině. Jenže život není vždycky plný lásky a i křesťan s nejlepšími úmysly se někdy nevyhne konfliktním situacím. A právě o konfliktech je dnešní biblické čtení, jež bych se chtěl pokusit vyložit.

Kraličtí ho překládají takto:

Bud'te vespolek jednomyslní, ne vysoce o sobě smýšlejíce, ale k nízkým se nakloňujícíe. Nebud'te opatrní sami u sebe. Žádnému zlého za zlé neodplacujte, opatrujíce dobré přede všemi lidmi, Jestliže jest možné, pokudž na vás jest, se všemi lidmi pokoj majíce, Ne sami sebe mstíce, nejmilejší, ale dejte místo hněvu; nebo psáno jest: Mně pomsta, já odplatím, praví Pán. A protož lační-li nepřítel tvůj, nakrm jej, a žízni-li, dej mu pítí. Nebo to učině, uhlí řeřavé shrneš na hlavu jeho. Nedej se přemoci zlému, ale přemáhej v dobrém zlé.

O smyslu celého oddílu

Na první přečtení se zdá, že se jedná o vzájemně nezávislé aforismy. Jakési moudré křesťanské výroky, které Pavel sází jeden vedle druhého. To by byl ovšem mylný dojem. Celý oddíl má totiž jednotící téma a to je konflikt. Pavel nám pomáhá uvědomit si, že bez konfliktů není život na téhle zemi možný a ukazuje, jak by křesťan měl nepřijemné střety s druhými lidmi řešit.

Výklad jednotlivých veršů

v. 16

Obsahuje tři výroky, jež vyjadřují předpoklad toho, aby křesťan mohl konfliktní situace zvládnout správně. Základem je mít porozumění jeden pro druhého. Bez schopnosti empatie se naše společenství, naše země, naše planeta stanou bitevním polem. 'Sežer, nebo buď sežrán.' Alespoň snaha mít porozumění pro druhého, je základem řešení konfliktů. Nejnáročnější Pavlův předpoklad je ten poslední. Vždyť právě spoléháním se na svou chytrost řešíme všechno složité kolem sebe. Milujeme a adorujeme inteligenci, a přesto Pavel tvrdí, že by křesťan neměl spoléhat na svou chytrost? Na co tedy máme spoléhat? Bezpochyby na Boží milost. Jen tak totiž můžeme projít složitou situací jakou je konflikt s jiným člověkem, bez toho abychom ubližovali jemu nebo sobě. To Pavel jasně vyjadřuje na začátku 12. kapitoly, kdy říká, že máme sami sebe dávat cele Bohu jako oběť. Na svou chytrost se nespolehá jen ten, kdo je cele odevzdán Bohu.

v. 17

Zde je vyjádřen první stupeň a ani ten není samozřejmý. Ten první stupeň od nás žádá, abychom upustili od pomsty. Odveta je svůdná, ale jenom prohlubuje zranění a eskaluje spor.

v. 18

Pavel mj. konstatuje, že konflikty jsou nevyhnutelné. Žijeme ve světě, v němž je život v úplné harmonii iluzorní, pokud žijeme s druhými lidmi. Současně Pavel ví, že by bylo bláhové domnívat se, že konflikt spočívá v střetnutí mne (dobrého) s druhým člověkem (zlým). Ví, že často jsme to my sami, kdo konflikty vyvolává. Tohle je vlastně první stupeň. Nebuďte těmi, kdo vyvolávají konflikty, ale usilujte o pokoj lidí, kteří žijí s vámi. Když konflikt přijde, nebuďte těmi, kdo si přejí pomstu.

v. 19

Proč bychom neměli usilovat o pomstu? Protože ta patří jenom Bohu. On je spravedlivý soudce. On má, narozdíl od nás, všechny informace. Má porozumění. Má empatii. Překladaatelé ČEPu zde uhlazují řecký originál, ale mně se jejich snaha líbí. Hospodin je přece milosrdný soudce a my jeho děti se nemůžeme vzdát pomsty jenom proto, že mu to za mě 'natře' Bůh.

Kdysi jsem znal jednoho bratra, který vyprávěl zkušenost o tom, jak mu na obecním úřadě nechtěli schválit nějakou žádost. Modlil se, aby se Bůh zastal svého spravedlivého (tím myslel sebe) a hle! Druhý den narazil do obecního úřadu kamión. Ohromeně jsem se ptal, kde je odpuštění a milosrdenství...

v. 20

Pavel přidává další stupeň. Nejenže nemáme usilovat o pomstu, ale dokonce bychom měli konat vůči těm, kdo jsou proti nám, dobré. Tím je přivedeme k lítosti.

v. 21

Nejvyšší stupeň křesťanství je vyjádřený v posledním verši. Přemáhat zlo dobrem. To není lidské, to je božské. Člověk nemá na takový postoj sílu. Radikální nárok tohoto verše je tak obrovský, až je podezřelý. Dokonce ani křesťané si nejsou jisti, zda by měl platit. Bojoval o něj jeden z mých hrdinů v církevních dějinách – Petr Chelčický. Ve svém spisu O boji duchovním se jasně staví za názor, že pro křesťana není nikdy přijatelné, aby bral do rukou zbraň proti svému bližnímu.

Závěr

Pavel ve své pasáži o konfliktu nemluví pouze o vnějších střetech, ale možná ještě více o vnitřním boji v nás. Celá pasáž popisuje boj mezi dobrem kalos a zlem kakos v nás, nejen mimo nás. A mezi kalos a kakos je rozdíl jen jednoho písmenka...

Jde o postupnou cestu. Jednotlivé kroky. První z nich je přát každému pokoj. Druhý neusilovat o pomstu. Třetí je že máme usilovat o to, abychom se všemi žili v pokoji. Čtvrtý je přenechat rozhodování o tom, kdo měl pravdu a kdo ne, Bohu (zvláště v manželství je to tak). Pak už se dostáváme do obtížných sfér - pomoz i tomu, kdo ti chce uškodit. A nakonec nenech se přemoci zlem, ale přemáhej zlo dobrem.

Nezáleží na jakém stupni stojíme - každý je dobře.